

ОКРЕМА ДУМКА

судді Конституційного Суду України Литвинова О.М. стосовно Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 46 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України „Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки“

Конституційний Суд України 16 липня 2019 року ухвалив Рішення № 9-р/2019 (далі – Рішення), у якому визнав таким, що відповідає Конституції України (є конституційним), Закон України „Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки“ від 9 квітня 2015 року № 317–VIII зі змінами (далі – Закон). Орган конституційної юрисдикції дійшов такого висновку виходячи виключно із з'ясування легітимності мети ухвалення Закону.

Користуючись правом на виклад окремої думки, передбаченим статтею 93 Закону України „Про Конституційний Суд України“, вважаю за необхідне наголосити на тому, що Конституційний Суд України не забезпечив повного і всебічного розгляду цієї справи, що є однією із засад його діяльності (стаття 2 Закону України „Про Конституційний Суд України“), з огляду на таке.

1. Відповідно до частини першої статті 152 Конституції України закони та інші акти за рішенням Конституційного Суду України визнаються неконституційними повністю чи в окремій частині, якщо вони не відповідають Конституції України або якщо була порушена встановлена Конституцією України процедура їх розгляду, ухвалення або набрання ними чинності.

З цього випливає, що Конституційний Суд України не пов'язаний доводами авторів клопотання про неконституційність закону або іншого акта повністю чи в окремій його частині, оскільки орган конституційної юрисдикції здійснює наступний абстрактний конституційний контроль, тобто перевірку на

відповідність Конституції України (конституційність) закону або іншого акта незалежно від його правозастосування.

За юридичною позицією Конституційного Суду України дотримання встановленої Конституцією України процедури розгляду, ухвалення та набрання чинності законами є однією з умов легітимності законодавчого процесу, у випадку її порушення конституційному контролю підлягає не зміст закону, а встановлена Конституцією України процедура його розгляду та ухвалення (друге речення пункту 5 мотивувальної частини Рішення від 28 лютого 2018 року № 2-р/2018).

Тож якщо предметом конституційного контролю є закон України в цілому, Конституційний Суд України повинен здійснити перевірку на конституційність, насамперед, процедури його розгляду, ухвалення та набрання ним чинності, а вже потім мети ухвалення та змісту.

У статті 91 Конституції України передбачено, що Верховна Рада України приймає закони, постанови та інші акти більшістю від її конституційного складу, крім випадків, передбачених цією Конституцією.

З приводу зазначеної конституційної процесуальної вимоги щодо ухвалення законів Конституційний Суд України зауважив таке: закони, постанови та інші акти, які під час голосування на пленарних засіданнях Верховної Ради України були підтримані встановленою більшістю голосів від її конституційного складу, вважаються прийнятими (перше речення абзацу п'ятого пункту 1 мотивувальної частини Рішення від 7 липня 1998 року № 11-рп/98); Верховна Рада України правомочна приймати закони і реалізовувати інші конституційно визначені повноваження за умови присутності на її пленарних засіданнях на момент голосування не менше тієї кількості народних депутатів України, яка згідно з Конституцією України необхідна для прийняття відповідного рішення (абзац другий пункту 2 резолютивної частини Рішення від 17 жовтня 2002 року № 17-рп/2002); закон вважається прийнятим, якщо за нього проголосувала більшість від конституційного складу парламенту (друге речення абзацу четвертого пункту 2

мотивувальної частини Рішення від 28 лютого 2018 року № 2-р/2018); закони, постанови та інші акти на пленарному засіданні Верховна Рада України ухвалює більшістю від її конституційного складу за умови, якщо за них особисто проголосували не менше 226 народних депутатів України, крім випадків, передбачених Конституцією України; системний, грубий характер порушення конституційної процедури розгляду й ухвалення нормативного акта, а також істотний вплив цього порушення на остаточний результат його ухвалення є підставою для визнання цього акта неконституційним (абзац другий пункту 10, друге речення абзацу першого пункту 14 мотивувальної частини Рішення від 26 квітня 2018 року № 4-р/2018).

2. Із загальнодоступних відомостей, розміщених на офіційному веб-порталі Верховної Ради України (результатів поіменного голосування № 26 від 09.04.2015 14:02:55 за проект Закону; результатів електронної реєстрації 09.04.2015 10:05:25; результатів письмової реєстрації, проведеної 09.04.2015 на ранковому засіданні парламенту; стенограми засідання Верховної Ради України, проведеного 09.04.2015; відповідних аудіо та відео файлів), вбачається, що з 254 народних депутатів України, які підтримали проект Закону, можна поставити під сумнів присутність 54 народних депутатів України під час ухвалення Закону, тобто є підстави припустити, що Закон підтримали лише 200 народних депутатів України (прикметно, що народний депутат України Богуслаєв В.О. звертався до Голови Верховної Ради України з проханням не зараховувати його результат голосування за проект Закону, адже того дня його не було на засіданні Верховної Ради України через хворобу).

Наведене вказує на те, що ймовірно Закон було підтримано такою кількістю народних депутатів України (менш ніж 226), яка унеможлиблює його ухвалення як акта вищої юридичної сили, всупереч вимогам статті 91 Конституції України. До того ж вірогідне порушення конституційної процедури ухвалення Закону свідчить про істотний вплив такого порушення на остаточний результат його ухвалення. Однак такі дані можна встановити лише шляхом

витребовування необхідних матеріалів від Верховної Ради України та Державної прикордонної служби України.

Таким чином, задля забезпечення повноти розгляду цієї справи (стаття 69 Закону України „Про Конституційний Суд України“) орган конституційної юрисдикції мав би перевірити наведені факти в аспекті дотримання конституційної процедури ухвалення Закону, зокрема вимог статті 91 Конституції України.

Принагідно хочу зауважити, що питання стосовно додержання встановленої Конституцією України процедури ухвалення Закону у зв'язку з прийняттям Рішення не може бути порушене перед Конституційним Судом України, оскільки згідно з пунктом 6 статті 62 Закону України „Про Конституційний Суд України“ наявність рішення Конституційного Суду України щодо того самого предмета конституційного подання є підставою для відмови у відкритті конституційного провадження у справі.

Отже, окреслений підхід органу конституційної юрисдикції, який не забезпечив повного і всебічного розгляду цієї справи, ставить під сумнів Рішення про відповідність Конституції України (конституційність) Закону.

Суддя
Конституційного Суду України

О. ЛИТВИНОВ